

3.1.2 Téma č. 2 (Průzkum názorů, naslouchání a sociální vnímání)

2. hodina

Forma a podrobnější popis realizace

Cílem hodiny je vyzkoušet si různé formy zjišťování názorů a informací o ostatních. Žáci pracují dohromady a ve dvojicích v rámci několika aktivizujících her. Cílem aktivit je uvědomit si, že lidé mívají různé názory na určitou věc. Lidé tyto názory mohou měnit na základě vlastní zkušenosti nebo argumentu od ostatních, nebo třeba proto, že nechtějí vybočovat ze skupiny. Ustát odlišný názor, než má většina, nebývá jednoduché. Cílem demokratických systémů je najít kompromis mezi různými náhledy na svět a zároveň demokratické instituce (nezávislé soudy, ombudsman, ústava) mají zajistit, aby výsledný kompromis neporušoval práva jednotlivců či menšin.

Metody

Práce ve skupinách, živý obraz, pantomima

Pomůcky

Papíry a psací potřeby pro skupiny a pro žáky, příloha č. 5.1 pro učitele

Podrobný popis

Cílem hodiny je vyzkoušet si různé formy zjišťování názorů ostatních.

Přeuspořádání v kruhu podle data narození

Žáci si sednou do kruhu a uspořádají se dle data narození (bez roku), bez toho, aniž by mluvili. Začátek v kruhu, tedy datum 1. ledna, určí učitel.

Reflexe:

- Jak jste řešili zadání, seřazení se? I když řeším neobvyklou situaci, tak ji řeším podle způsobů, které mám již naučené, ověřené.

Pak žáci udělají dvojici s žákem, kterého mají po pravé straně, sednou si proti sobě. Žáci se budou snažit odhadovat odpovědi druhého. Otázky, které budou promýšlet předkládá učitel. Předtím, než otázky vysloví, mají žáci 2 minuty na to, aby si popovídali, lépe se poznali. Pak žáci zavřou oči a budou odpovídat zvednutím ruky na následující otázky.

Otázky:

- Kdyby si váš kolega ve dvojici měl vybrat mezi dvěma zimní sporty, vybral by si raději bruslení než běh na lyžích? Pokud bruslení zvednete ruku, pokud běžky nechte ruku dole. Pak otevřete oči a řekněte si, jak to máte.
- Vybral by si raději Váš spolužák raději rybičky než křečka? Rybičky ruka nahoře.
- Vymaloval by si Váš spolužák pokoj raději žlutou než oranžovou? Žlutá barva ruka nahoře.
- Vybral by si Váš spolužák jako přílohu ke guláši raději rýži než brambory? Rýže ruka nahoře.
- Kdyby měl Váš spolužák žít dlouhodobě v nějaké zemi. Vybral by si raději JAR než Bolívii? JAR je ruka nahoře.

Reflexe:

- Jaké to pro Vás bylo? Jak Vám to šlo? Této představě, přemýšlení o tom, jak se cítí druhý se říká empatie. Přemýšlet o tom, co si představuje, myslí ten druhý je velmi těžké, jak jsme si vyzkoušeli, ale často to děláme. Proto je důležité, když lidé o věcech mluví, nedomyšlejí si, co si myslí druhí. Mohou se tak vyhnout chybám v přemýšlení o druhých.

Anketa

Žáci sedí v kruhu. Ve dvojicích mají za úkol vymyslet otázku, na kterou bude učitel odpovídat ano/ne. Dvojice mají za úkol vymyslet takovou otázku, kterou si myslí, že ostatní mít nebudou. Pak všichni učitelovi položí své otázky.

Rozhovor

Jeden z dvojice si sedne zády do kruhu. Ten, kdo sedí ve vnitřním kruhu se bude ptát. Může položit otevřenou otázku. Tuto otázku položí všem lidem ve vnějším kruhu. Tazatelé promyslí, jak budou na otázku ostatní odpovídat, co bude říkat většina. Žáci ve vnějším kruhu odpovídají, po zodpovězení otázky se posunují k dalšímu tazateli po směru hodinových ručiček. Pak se žáci vystřídají – ti, co byli ve vnějším kruhu, si sednou do vnitřního a vymyslí také svou otázku. Ti, co se ptali, budou v druhém kole odpovídat.

Reflexe:

- Všichni žáci si sednou čelem do kruhu. Jaké to bylo? Potvrdila se Vám hypotéza, odpovědi, které jste předpokládali? Nebo jste zažili překvapení? Užili jste si více odpovídání nebo dotazování se? Vnímali jste rozdíl mezi anketou – ano/ne a mezi dotazováním s otevřenou otázkou?
- Vedení rozhovoru tváří tvář, ptaní se je něco, co je člověku přirozené.
- Doplnovací otázky lze dále rozvíjet.

Sociogram

Učitel rozdělí místnost – jedna strana vyjadřuje souhlas, druhá nesouhlas, uprostřed místnosti je neutrální odpověď. Pak klade žákům otázku a ti se přesouvají po místnosti podle toho, zda s otázkou souhlasí či nesouhlasí.

Otázky:

- Měl by každý pravidelně dostávat automatický plat, bez toho, aniž by pracoval?
- Měli by být zakázány tělesné tresty?
- Měl by existovat trest smrti?
- Měla by být zrušena povinná školní docházka?
- Mělo by být uzákoněno získat řidičské oprávnění od 16 let?
- Mělo by být povinné očkování dětí proti Covid-19?
- Vadilo by mi přijetí uprchlíků z muslimských zemích.
- Raději bych žil/a v zemi, kde je řád, pořádek a jistota zaměstnání i za cenu omezení osobních svobod?

Má-li někdo z žáků chuť položit vlastní otázku, může ji položit. Další příklady otázek viz příloha 5.1.

Pak si sednou žáci do kruhu a následuje reflexe.

Reflexe:

- K čemu může být takový dotazník dobrý a jaké jsou jeho slabé stránky? Na rozdíl od rozhovoru se nemohu doptávat např. proč má daný člověk takový názor. Odpovědi souhlasím nesouhlasím nevypovídají příliš o celkovém názoru dotyčného na otázku. Škála je lepší, ale pořád neznám souvislosti odpovědi. Neměli bychom ostatní odsuzovat za odpovědi, pokud nevíme, jaký k nim mají důvod.
- Výhody dotazníku – může pomoci k získání základních informací, lze položit více otázek než při rozhovoru. Vyhodnocení je rychlejší.
- Omezení je, že nikdy nemůžeme vědět, zda lidé odpovídají opravdu, tak jak si to myslí. Když vedete rozhovor tváří v tvář, vidíte jak se dotazovaný při odpovědi tváří.
- Představili jsem si v předchozích hodinách způsoby zjišťování informací, názorů od ostatních, které nám může pomáhat ale i komplikovat rozhodování. Ukázali jsme si, jak fungují chyby v myšlení – předsudky, stereotypy, zjednodušování.

